

БА 57.209

В. КАЗІМІРСЬКІ

С Л О В А
Д Б Ю Н Д И
К Р А І Н Е

Д · В · Б · і 3 3 2

А В О П Э
Э П А И Н

1 2 3 4 5 6

~~5344~~

BA 57209

ВІКТАР КАЗЛОЎСКИ

Заўважаныя памылкі друку

Старонка	Радок	Надрукавана	Т р э б а
20	9 зьнізу	юнай, пролетарскай	юнай пролетаркай
22	10 "	І славіць	Уславіць
27	6 зьверху	З тугой	І тугой
28	9 "	За ролю	За волю
52	5 "	Я прагнуў ў агні	Я прагну ў агні
58	2 зьнізу	Якіх сьвет яшчэ	Якіх сьвет 'шчэ

Бел. аддзел
1994 г.

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДА

~~5555~~

BA 57209
30.11.66

ВІКТАР КАЗЛОЎСКІ

СЛОВА
АБ
ЮНАЙ КРАІНЕ

8
BA 57209

Бел. аддзел
1994 г.

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА БЕЛАРУСІ

ЛіМ
1932

Рэдактар А. СЯНКЕВІЧ
Корэктар Т. БАНДАРЧЫК
Афармленьне
тэхрэда К. ПУРОЎСКАГА

Здана ў друкарню 8-1—32 г.
Падпісана да друку 17-1-32 г.

В О К Л А Д К А
І. ЭЙДЭЛЬМАНА

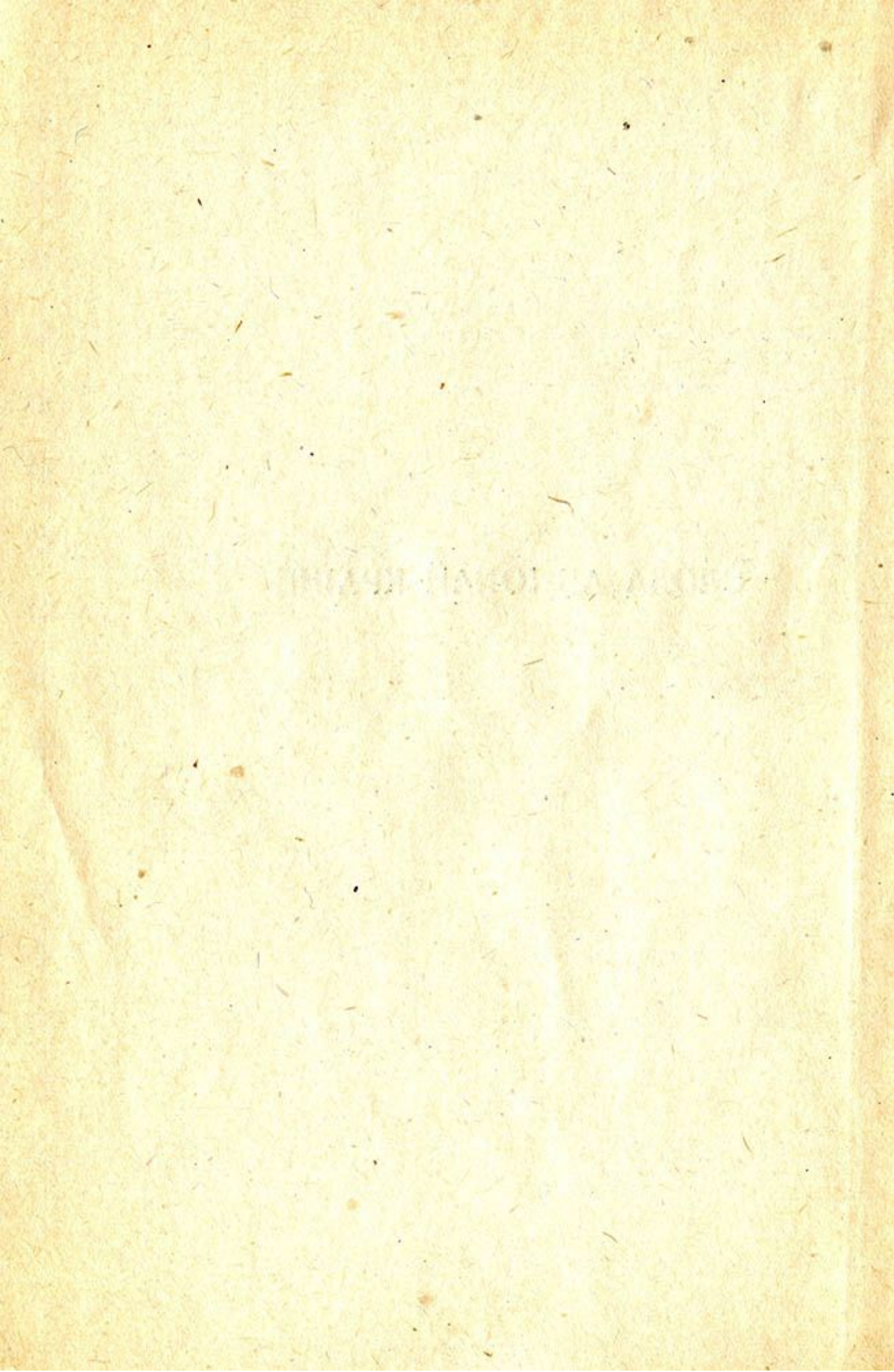
Б С С Р
Дзяржбібліятэка
імя В. І. Леніна
№ 10.558

Зак. № 146. Галоўліт № 2353
Тыраж 2.000
«ПАЛЕСДРУК», ГОМЕЛЬ

Чорных дзён зруйнаваны скрыжалі.
Па інакшаму створан закон.
І ў палёх аржаныя пажары
Зноў зьвіняць залатым языком.

25. 04. 2009

СЛОВА АБ ЮНАЙ КРАЇНЕ

О! край красы!
Ты больш на раздарожжы
Ня ўкленчыш з крыкам
Крыўды на плячох.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

82228

ЗАРА ЎЗЫШЛА

Агні...

Агні...

Ўздымаюцца...

Зьнікаюць...

Агні лятуць

Кудысьці ў далячынь.

А цягнікі

Бягуць за цягнікамі,

Спакой сталёвы

Сьпевам ірвучы.

Былі

Сьнягі...

Завяяныя сьцежкі,

Астуджана і сонца

І душа,

Паміж балот

Узьдзенскіх ды палескіх

Праходзіў я—

Асьнежаны мой шлях.

І гэткімі

Стамлёнымі вачыма

Я піў агонь

Крывавае зары...

О, тыя дні
Мне ран не залячылі.
Дык, вось, чаму
Душа ўзьнімае крык.
О, тыя дні...
Ліхія дні...
Дакоры...
О, чэмерам атручаныя дні.
Маёй вясны
Адплаканым акордам
Мінуўшчына далёкая зьвініць.
О, тыя дні...
Ніколі не забудзем...
З матуляю прад вобразам стаяў
І цалаваў
Скрываўленыя грудзі
Пакутамі
Дапітага хрыста.
Я цалаваў
Сьцярнованыя скроні:
Вуснамі да шкла я прымярзаў.
І цяжкія
Пакорныя паклоны
Адвешвала матуленька ў сьлязах.
Схілялася
Прад царскімі дзьвярамі
І цалавала
Ў бацюшкавы сьлед:
— „За што?”

„За што нас доля пакарала?“

„Жыцьцё кармільца

„Скрала на той сьвет?“

Татулька мой,

Сягонешняя радасьць

Не для цябе была ў твая дні.

Атрутны дым,

Магільны пах лямпадаў

Тваю душу

Тугою паланіў.

Акрайцы сіл,

Надломаную душу

Ты аздаваў

За горкі сок зямлі.

Ліхія дні

Ня змог ты перадужаць,

Ня здолеў зоркі шчасьця распаліць.

І чорны дзень

Касьцястымі рукамі

Тваё жыцьцё

Пакутай апавіў...

Адны цьвітуць...

Другія мруць...

Зьнікаюць...

Зьнікаюць дні

Ў змаганьні векавым.

Тваёй вясны

Прадраньню прыгожасьць

Праглівы кат

У распачы глуміў.
І толькі крыж пакут
На раздарожжы
Пастаўлены
Табою на ўспамін.

А людзі йшлі
І мэт жыцця шукалі,
Хрысьціліся
На гэты чорны крыж.
Цярністы шлях,
Што пройдзены вякамі,
Праклёнамі
Прыгнечаных пакрыт.
О, тыя дні!
Загубленае раньне,
З разьбітым шчасьцем
Юнае пары.
Людзьмі чужымі
Быў я пакараным,
Што не хацеў
Ім душу раздарыць.

І мне ўпікалі
Шляхцюкі і панны,
Што я звычайны
Парабак-пастух,
Што я хадзіў
У лапцях, абадраным,
Ня ўмеў маліцца,
Кланяцца хрысту.

І жабраком
Бадзяўся я і плакаў,
Прасіў, каб хто
Скарынку падарыў.
А на вачох,
Задуманых і палкіх,
Гарэла помста
Дальняе зары.

І я пайшоў
На панскія дарогі,
І я пайшоў
Вячорняю парой.
Кастлявых дрэў
Я слухаў дзікі рогат,
Я слухаў стогны
Стоптаных дарог.

Я слухаў плач,
Я слухаў праклінаньні,
Я слухаў енкі
Змучаных людзей.
На змрок вачэй,
Скрываўленыя раны
З пакутамі
Я цяжкімі глядзеў.

І я хадзіў
Па чорных сутарэньнях
Людзкіх пакут
Зьняволенай душы...
Дарылі мне

Халоднае каменье,
Дарылі сьлёз
Кіпучыя каўшы.

Вымаў з грудзей
Я ўзбуранае сэрца,
Паіў пажарам
Помсты і надзей.

„Памерці варт,
Ня вартым гэтай сьмерці“, ¹⁾
Ідучы ў даль
Абняць інакшы дзень.
І першы раз
Я пазнаваць наўчыўся—
Сваё...

Чужое...

Роднае

Ці не.

Пазнаў цану
Я радасьці мужычай,
Пазнаў цану красе—
Цану цане.

І я стаяў
Над бацькаўскай магілай
З прасьцёртымі
Рукамі да зары.
— „Куды? Куды?
Ой, гусі дарагія!
Умчалі вы

¹⁾ Формула Арыстотэля

Надломаны звон крыл?
Ня клікалі навошта?
Гусі, гусі!
Я адляцеў-бы
З вамі ў край красы
Знайсьці для тых,
Хто пад прыгнётам гнуўся,
Букеты вольнай радасьці
І сіл“.

Былі сьнягі...
Заваяныя айстры.
Расьпяты сьвет
Ў агоні крычаў.
Краіна мук,
Укленчаная з кайстрай,
Стаяла з крыжам
Крыўды на плячах.

У песьнях бур,
У песьнях завірухі
Палала помстай
Лютаю душа.

Хапаў жыцьцё,
Хапаў я сонца ў рукі—
І шоў шукаць
Заваяны мой шлях.

А ў небе зор
Паўстаўшыя пажары
Ўзьвіваліся усьпененай крывёй.
Шляхі... Шляхі...

Амшалыя амшары...
Шляхі шляхоў...
Адзін ад іх прывёў.

Прывёў да хат
Старых-старых, як звычай,
Як быццам-бы
Адпетае жыцьцё,
Дзе маладосьць,
Я шчасьце распазычыў,
Адкулей я
Аплаканым уцёк.
З трывогаю
Страчаюць на парозе:
— „Чаму?
Чаго прышоў, ты, не ў пару?“
А на вачох атрутай
Сьлёзы...
Сьлёзы...
А ў грудзях грук,
Трывожны сэрца грук.

— „Даволі ўжо
Ў жабрацтве зьневажалі,
Скрывавілі
І змучылі душу...
Пайду ў прасьцяг
Сьцяжынак скрыжаваных
Падслухаць дрэў
Нявысьмеяны шум.

І я пайшоў.
Стамлёнымі вачамі
Вячорную зарніцу сустракаў.
Шкілеты дрэў
Ардою адзічалай
Ўзьнімалі крык
Стагодзьдзяў на руках.
Апошні дзень
Пакут і чорнай кары
На эшафоце
Помсты паміраў...
І я стаяў
З прасьцёртымі рукамі—
Ўзыходзіла
Прадраньняя Зара.
І вольных дум
Агні-протубэранцы
Ахопвалі
Зьняволены сусьвет.
І парываньняў
Стомленыя пальцы
Хапалі дзён
Нявытаптаны цьвет.
І над зямлёй
Абуджаная радасьць
Чароўнаю вясёлкай расьцьвіла.
Дагарвалі
Ў пажарах Лістападу
Апошні сум...

Апошні енк

І плач.

Зара мая!

Ой, зорка-зараніца!

Ты расьцьвіла

Над смугаю вакон.

Ад ціхіх хат

Прышоў я пакланіцца...

Паклон, табе,

О, гордая, паклон.

Прынесла ты

У цемры сутарэньняў

Сваёй красы

Адвечнае жыцьцё.

Ня стане больш

Прад крыжам на калені

Змагар за радасьць

Сонечную дзён.

Менск, 1929 г.

Рост: 2

С Л О В А
А Б Ю Н А Й К Р А І Н Е

Гады пакут,
Гады кривавых зьдзекаў,
Гады закутых думак і ідэй
Адплакалі над крыўдай чалавека,
Адрагаталі рогатам падзей.

Непераможна рушыла стыхія,
Сусьвет крывёй паўстанцкай запалаў.
І паміралі сэрцу дарагія,
Ішлі крышыць скрыжалі чорных праў.

І караблі магутных дум свабоды
Імчала бура помсты і трывог.
І мы пайшлі ўпэўнена і горда,
Пайшлі удаль няпройдзеных дарог.

Ішлі мы ў бой,
Ішлі шукаць мы шчасьця
І кожны крок скрываўленай зямлі
Куплялі мы галовамі змаганцаў,
Куплялі мы,
Куплялі мы.

Нясьлі мячы,
Нясьлі агонь мы,—зброю:
Ішлі сусьвет з пакуты вызваляць.

Б 57209
9

І чалавечай палкаю крывёю
Гарэла з дзікай распаччу зямля.

А нас агнём,
А нас сьцюдзёнай стальлю
Здымалі з вышак грозных барыкад,
І рэволюцый волаты ўставалі
З помстаю крываваю ў руках.

І кожны пульс,
І кожны атом біўся,
Гарэла кроў пажарамі трывог.
І чалавек нязьмераня высі
Працоўнымі рукамі перамог.

І запаліў агні па-над краінай,
Агні красы і радасьці жыцьця.
І толькі вораг з дзікасьцю зьвярынай
Над краем волі зубы свае сьцяў.

І новы дзень з-за чорных хмар закаркаў:
„Апошні бой!..“

Паўстаў апошні бой!..“

І над краінай—юнай, пролетарскай
Узьняўся сіл стрывожаных прыбой.

І па палёх,
Па колішніх завеях
Хадой сталёвай крочылі гады.
І дзе калісь іржалі батарэі—
Там ад красы ўзьнімае збожжа дым.

А ў гарадох,
Пад колер чорных фарбаў,

Над гмахамі каменнымі дамоў
Ўзьняліся трубы ўсьпененыя фабрык,
Гудкі сьпяваюць песьні перамог.
І сьвет пустынь, і сьвет завеяў сніх,
І сьвет магіл, малітваў і крыжоў,—
Зьмяніўся сьветам музыкі машынай
І сьветам бур, магутных адбудоў.

І разам мы цяпер з адзінай мэтай
Ідзем краіну шчасьця будаваць.
Мы пройдзем шлях, ня пройдзены дагэтуль,
Збудуем шчасьця юнага палац.

І падамо адзін другому руку,

Рабочы я,

Ты—бедны селянін.

Пад песьні траў

Ды пад машыны грукат

Другі сусьвет

Збудуем мы з руін.

Адбудаваць свой край мы пакляліся.

Адбудаваць мы здолеем свой край.

І дзівавацца будзем мы з узвышшаў,

Як над зямлёй красуецца зара.

Мы працаю напруджанай і дружнай—

Сыны палёў,

Сыны машын і шахт,—

Пяройдзем змрок,

Халодны змрок і сьцюжы...

І завітнее айстрамі

Наш шлях.

Сваімі мы мазольнымі рукамі
Умеем хлеб, жалеза здабываць.
Умеем мы халодны дзікі камень
Сваёй крывёй кіпучай саграваць.
Каб будаваць,
Каб жыць,
Каб з ворагам змагацца,
Нам трэба хлеб,
Нам трэба соль і сталь.
Мы купім шчасьце толькі дружнай працай,
А не „надзейнай“ вераю ў хрыста.

Нам—хлеб і сталь,
І зброя і жалеза,
І дружны ўзмах працоўных дужых рук—
Тады да зор мы ўзьнімаемся на вежах,
Сарвом мы шчасьця гордую зару.

І прыдзе ў сьвет вялікі мудры гені,
І славіць радасьць сонечную дзён,
Эпоху дзіў,
Эпоху дасягненьняў
І пролетарам створаны закон.

Пад зван кавадлаў, песьні малатарань
Мы перайшлі дванаццаты парог.
Рукой магутнай волат-пролетары
Паверне руль да новых пёрамог.

Адзіны шлях, адзіныя імкненьні
Нас павядуць да дальніх берагоў.

Мы на шляху няпройдзеным сустрэнем
На маякох палаючы агонь.

Праменьнямі апаленыя сэрцы
Ўзбунтуюць кроў трывожную ў грудзёх,
І паімчыцца сіламі інэрцыі
Да дальніх мэт няспыннае жыццё.

Менск, 26.10.29.

ПОЭТУ

Кружылі дні
Стамлёныя над краем.
Жалобаю
Атульваўся прасьцяг.
Прышоў поэт
З акрыленаю марай
Ствараць красу
Адвечную жыцьця.

Былі вятры,
Студзёныя завеі,
І чорны змрок
Туляўся ля вакон.
Тваю душу
Труцілі ліхадзеі,
Што ня была
Яна для іх званком.

Хадзілі людзі
Ў чорных сутарэньнях.
І з імі ты
Прайшоў цярністы шлях.
Змагаўся ты.

І творчым захапленнем
Твая палала
Бурная душа.
Ішоў змагацца
З ворагам заклітым,
Сваё жыццё
За волю аддаваў...
І толькі мора
Ўзьюшанае з гвалтам
Сьпявала песьні
Роспачы й адваг.

І гневаў хваль
Сярдзітае стыхіі
Ты нападў
Паўстанцкую душу,
Калі навалай
Ворагі ліхія
Ішлі зрываць
Зор вольную красу.
І песьні ты
Затоена-балюча
Ў сваіх грудзёх
Затомленых насіў...
Насталі дні...
І ў песьнях рэволюцыі
Ты аднавіў
Ўздымы творчых сіл.

І веру я,
Што ў дальніх падарожжах,

У поступах
Да новых перамог,
За новую,
За сьветлую прыгожасьць
Ты аддасі
Энэргіі творчай моц.

ПОМНЯЦА НАМ
РАССТРАЛЯНЫЯ ДНІ

Вось мая вёска
Між дрэў і далін
З песьнямі траў і аселіц.
Зямлі кожны крок
Тут крывёю абліт
З тугой нашых продкаў засеян.

Калісьці ля гэтых
Платоў і ля брам
Браты мае кленчылі ніцма.
І край мой ішоў,
Бы галодны жабрак
Прад крыжам драўляным маліцца.

Несьлі паны
На крывавых руках
Зьдзек для палёў і для фабрык.
Помню, той дзень
У трывозе зьмяркаў,
Акрываючы неба ў крывавыя хварбы.
Кружылася распач
Над сонным сялом,
Бразгала сьмерць
У халодныя шыбы.
Зямлю і жыцьцё

Забіралі ў палон,
Гналі братоў на пагібель.

Ноч, узмахнуўшы
Стамлёным крылом,
Падала ніцма
На грудзі курганаў.
І вораны трупы
Клявалі ў палёх
За ролю братоў расстраляных.

Помню, як нема
Крычаў і стагнаў
Базылёвых Адаць,
Слабацкі, Салановіч...
Ворагаў рогат
І сьвіст бізуна
Водгульлем плыў
Па палёх палыновых.
Помню палаў
Па-над Лошаю мост,
Дымам зацьмілася сонца...
Пад плач і тугу
Залацістых бяроз
Ішлі паміраць комсамольцы.
І беглі іх маткі,
Зрывалі з грудзей
Прапахлыя потам сарочкі.
А вечар пахмуры
Сярдзіта глядзеў
На зьдзек белапольскі ў Мрочках.

Вось мая вёска
Над ціхай ракой
Ў хвалях аўсоў патанула.
Кожны цяпер
Перастаўлен там кол,
Перакопана кожнае шула.
Сённека створан
Колгас „Будаўнік“.
Ператворана шчасьце
Напружанай працай...
Помняцца нам
Расстраляныя дні,
Чорныя дні окупацый.

АБВЯШЧАЮ Я СВОЙ ПРЫГАВОР

Ад Масквы да Узьдзенскіх сёл
Я ўсе сьцежкі пяхком прайшоў.

І цяпер я прыпомніў крыху,
Што я меў на сваім шляху.

Я апошні губляў свой лёс,
Падбіраючы панскі прост.

Я на карку сваім валок
Ярмо праз мільён валок.

Нада мною ўзьнімаўся біч—
Гнаў няспынна мяне паніч.

У зьнямозе я піць прасіў—
Мне атруту даваў панскі сын.

* * *

І ў асеньні пажоўклы час
Я па-іншаму жыць пачаў.

Я па сьвеце бадзяцца стаў...
Не адна прамільгнула вярста.

Не адну я спаткаў бяду,
Здабываючы шчасьця руду.

Многа я сустракаў людзей,
Што прайшлі буры грозных падзей.

Многа чуў я пра жах вайны,
Што ўзьнімалі на нас паны.
Я тугу мо' каўшамі браў,
Калі йшоў на вайну мой брат.
Адыходзіў і панскі сын
Супроць Вільгельмскіх сіл.

Брат на брата ішоў з нажом.
А паніч толькі піў ды жор
Ды хадзіў у прытон—шынок
Афіцэрскіх кахаць жанок.
А брат брата страляў і труціў
А паніч толькі вальс круціў.

* * *

Над зямлёй
Дыміўся сіні ліпень
І прапах крывёй
Увесь прасьцяг,
Быццам тысячы
Разьбітых скрыпак
Плакаў сьвет,
Шкадуючы жыцьця.
А жыцьцё,
Суровае ў змаганьні,
Сабе дбала
Лепшую красу.
І бацькі
Прад краем прысягалі,
Што сыном
Свабоду прынясуць.

І калі
Ў паўстаньні дзён вялікіх
Голавы зьляталі
З дужых плеч,
Па бацькох
Спраўлялі мы памінкі,
Мы братоў
Праводзілі ва сьмерць.

Цягнікі
Бягою ашалелай
Па франтох
Разносілі байцоў.
І гармат
 Стальныя
 Жорлы
 Жэрлі

Маладое,
 Бурнае
 Жыцьцё.

За жыцьцё,
Што стрэльбы прагна жэрлі,
І за кроў,
Што выпілі штыкі,
Здабылі нам
Фабрыкі і землі,
Сьвет красы
Прыдбалі нам бацькі.

А цяпер
З-за чорных завугольляў,

У тавэрнах,
Брудных кабарэ
Прадаваць
Хадзілі нашу волю
Махляры
З бярлог Пуанкарэ,

.....
І цяпер толькі я пачуў,
Што разьлік аддаюць панічу.

Гэта той!
Гэта той паніч,
Што ўзьнімаў нада мною біч.

Гэта той!
Гэта той панскі сын,
Ад якога ўвесь сьвет галасіў.

Я цяпер на ўвесь сьвет крычу,
Што адпомсьціць хачу панічу.

Інжынэрам пасьяля з-за мяжы
Ты прыехаў, паніч, да нас жыць.

Ты па нашым хадзіў краі
І за пазухай камень таіў.

Ты чакаў чорны змрок, каб ізноў
З чашы здрадніцкай піць нашу кроў.

Што табе!—

Не баліць душа
За краіну машын і шахт,
За краіну вялікіх бур,
За Магніта і Днепрабуд.

Ты хацеў расстраляць зару,
Адабраць волю з нашых рук.
За крываваыя франкі—кат—
Ты сястру прадаваў на гвалт.
Думаў—будзеш ізноў глядзець,
Як братаў павядуць на сьмерць.
Думаў—прыдуць паны з тых краін
Зрабіць з краю красы—край руін.
Думаў—будуць пропэлеры ў рытм
Распыляць па над краем іпрыт.
І натоўп адзічэлых людзей
Будзе з распаччу бегчы дзесь.
Будуць плакаць і пухнуць, і тлець,
Рагатаць, сустракаючы сьмерць.
І быццам пажоўклы ліст
Будуць трупы ляжаць на зямлі.
Гэта мы прыгатуем для тых,
Хто на нас узьнімае штых.
Буду я да апошніх сіл
Ваяваць за краіну красы.
Я ў рэспублікі слова прашу,
Абвясьціць хачу свой прысуд.
Вось такую ліхую брыду
На сьмерць я сам павяду.
Буду слухаць я дзікі крык,
Калі грудзі праніжа штык.

Закапаю я гэты труп
Не пад музыку стройную труб,
А пад ворагаў дзікі плач,
Што ішлі для нас ямы капаць.
А калі яны з дзікасьцю зноў
Выйдуць край мой глуміць вайной,—
Пакуль дзень мой яшчэ ня зьмерк,
Я зары не аддам на зьдзек.
Мне жыцьцё загубіць не шкада,
Толькі волі на гвалт не аддам.
Буду я да апошніх сіл
Ваяваць за краіну красы.
А калі я ў змаганьні памру,
Будзе сын вартаваць зару.
Над магілаю стане мой сын,
Пра ліхія раскажа часы.
Комунары з пахмурным чалом
Скінуць шапкі ў пашану з галоў.
Цымбалісты жалобаю струн
Прапяе пра герояў комун.
І жарства на маіх грудзёх
Узгадуе другое жыцьцё.
І сьмяротную кроў нашу з трун
Будзе піць серабрыстая рунь.
І вось там, дзе жыцьцё я складу,
Будуць плавіць мо' домны руду.

Ї вась там, між балот ці ў стэпу,
Затрымціць электрычны пульс.

Ад Чанша да Брытанскіх сталіц
Лістапад звонам зор празьвініць.

Ад Масквы да Панамскіх сяліб
Будзе новы грымець Турксіб.

Р Ы Т М Э П О Х И

РЫТМ ЭПОХІ

Чуецца тупат напружаны дзён,
Чуецца звон ператопленай бронзы—
Гэта няўтомнае крочыць жыцьцё
Праз буру
 І змрок,
 І пагрозы.

Кроў узьнімае імклівасьці шторм,
Рукі і мозг да работы імкнуцца.

Адновіць зямлю й неабсяжны прастор
Напружаны пэнт рэволюцый.

Кожны наш крок—новы скарб перамог,
Кожны наш рух—гэта творчыя рытмы.
Сьвет мы ўзялі ў капітальны рамонт,
Здолеем новую эру стварыць мы.

Рухае сьвет у няпройдзены рэйс
Мускул магутны індустрыі.
Памяць пра нашыя дні не памрэ,
Дні нячуванья-мудрыя.

Быццам зямля павярнула свой рух,
Другую рысуе орбіту—
Гэта жыцьця 'шчэ нябачаны зрух,
Гэта гісторый раптоўныя спрыты.

Цвѣрдья поступы творчых атак
Закон скасавалі сінайскі.
А ты, інквізытар, за міт пра хрыста
Ня купіш ідэй волі наскай.

Даволі ўжо ладзілі вы маскарад
Для зьдзекаў, пакут і для ганьбы.
Нас не спалохаюць наступы здрад—
Муры разьбіваць-бы ілбамі вам-бы.

Хто гэта там галасуе за сум?
За песьні пяшчот і ідылій?
Зраду душы аддамо мы пад суд.
Напоўнім жыцьцё маладымі ўздымамі.

Хто гэта там надарваны настрой
Вынес на продаж чужынцам?
Хто там душу разьмяняў на фокстрот?
І в песьнях вышаў маліцца?
Рытміку гэтых вялікіх падзей
Чужынцы адно не адчуюць..
Змагацца...

Тварыць...

І жыцьцём маладзец
Дый ісьці ў тую даль залатую.

Трубіць

Трывогу

Трывожна

Труба,

Бунты

Душа

Узьнімае.

Штурмы...

Паход...

Барацьба...

Барацьба

За ўрачыстасьць

Кастрычніка

й Мая.

Менск, 28.4.30.

ТВОРЧЫ ЎЗДЫМ

Пройдзены
Шлях
Не закрэсьліць
Ніхто.

Рытміку
Творчых
Падзей
Ня супыніць!

Сённяя
Вялікія
Плянны
На сто

Выкапаць
Мы
Павінны!

У кожным
Уздыме
Вялікіх
Работ,

У напружаных
Поступах
Века

Чуецца

Пульс

Электрычных

Вольт,

Рух

Мэталічных

Молекул.

Творчых

Энэргій

Упартасьць

І гарт

З гісторыі

Дзён

Не сатруцца.

Будзе

Змагацца

Ўпарты

Змагар

За разгорнуты

Фронт

Рэконструкцыі.

Супраць

Драўляных

І сох,

І барон

Палі

Протэстуюць

Рашуча.

Тугія

Аорты

У мускулах

Дзён

Набраклі

Крывёй

Рэволюцый.

Магутныя

Жорлы

Мартэнаўскіх

Домн

Клякочуць

Расплаўленым

Гневам.

Распаляць

Над краем

Тысячы

Сонц

Узнятыя

Увысь

Электрычныя нэрвы.

Трактары

Выйшлі

Ў палі

Пераліць

Ударныя

Фабрык

Настроі.

У каліве
Кожным
Праглівай
Зямлі
Дыша запал
Сталінстрою.
Жыцьцё
Апаліў
Бальшавіцкі
Запал
І сілы ўсе
Мкнуцца
Да працы,
Не адзін
‘Шчэ Турксіб
Мы прывінцім
Да шпал,
Пакуль
Шлях
Пракладзем
Да апошняе
Станцы.
Мы праходзім
Шляхі
Барацьбы
І трывог,
Мы ідзем
На зьнішчэньне

Ліхіх
Інтэрвэнцый.

Прыдзем яшчэ
Да такіх
Перамог,
Якіх 'шчэ
Ня бачылі
Ў сьвеце.

Напружаны
Мускулы
Фабрык
І рук.

За ўпартую
Працу
Прысудзім
Ім прыз
Мы.

Кожны мы атом
Матэры
Ў рух

Пусьцім
Для
Мэт
Комунізму.

Менск. 26.6.30.

Ня пытай, старэнькая матуля,
Адчаго асмуг я галавой,
Адчаго я душу маладую
Асыпаю скаргамі півонь.
О, ня плач, старэнькая, настрэчу,
Мне душы ня вылечыць сьляза.
Тачкамі надломаныя плечы
Я прынёс ад раньня паказаць.
Ты казалася: „Сёлетнія госьці
Для цябе ня будуць весялей;
Жалудоў пасушаныя косьці
Мы цяпер размолваем на хлеб“.
Дык чаго-ж цяпер ты маракуеш,
Дык чаго-ж сярдуеш на мяне,
Што ня йшоў з касою за руку я
Па нагах чароцінаў зьвінець.
Што ня йшоў бярозавую радасьць
Па палёх кудравых апяваць,
Што ня йшоў на стоптаныя грады
Ў адцвітаньне травы цалаваць.
Я пайшоў, шукаючы прытулку;
Кожны грош цаніў мае жыцьцё.
Ліраю па дзікіх закавулках
Плакаў я з ватагаю старцоў.

Ліхіх
Інтэрвэнцый.

Прыдзем яшчэ
Да такіх
Перамог,
Якіх 'шчэ
Ня бачылі
Ў сьвеце.

Напружаны
Мускулы
Фабрык
І рук.

За ўпартую
Працу
Прысудзім
Ім прыз
Мы.

Кожны мы атом
Матэры
Ў рух

Пусьцім
Для
Мэт
Комунізму.

Менск. 26.6.30.

З тачкамі
пасталі
на
вярсту.

Тачка
за
тачкай,

Тачка
за
тачкай,

Квох—
чу—
чы
цяжка,

Цягнуць
стамлёна
жарству.

Такт
ды
за
тактам

Па
топтаных
трактах

Лёскаты
толькі
ды
стук.

Крок
ды
за
крокам,
Крок
ды
за
крокам
Ад
ранья
да
змроку
Чуецца
тачачны
грук.
Цьвѣрда
ды
горда,
Горда
ды
цьвѣрда
На
зло
лютым
лѣрдам
Расьце
ды
з
руін
Беларусь.

Юных дзён нявыпітае шчасце
Ўзьніме бунт стрывожанай душы.
Беларусь ня будзе больш бадзяца,—
Залатым убраньнем прашуршыць!
Ах, мая матуля дарагая!
Я ня з тачкай—з кнігаю цяпер.
Калі трэба, зноў пайду на граві.
Калі трэба я пайду на сьмерць!

Менск, 17.11.28.

Я — СЫН РЭСПУБЛІКІ

Я поэтам яшчэ
Ня быў.
Я поэтам і быць
Ня мару.
Я прагнуў ў агні
Барацьбы
Зьвярнуць
Свайму ворагу карак.
Я хачу
Сваім словам грубым
На франтах будаўніцтва змагацца
За магутны
Творчы
Ўздым,
За вялікія
Тэмпы
Працы.
Я ня прывык
Углядацца ў красу,
Я ня прывык
Да пяштот
і
Ласкі.

Жорсткія дні
Я
Жыцьця нясу;
Шукаючы шчасьця
Ў
Працы цяжкай.

Ня люблю
Пра
Лірычны
Настрой
Казаць,

Не хачу
Гаварыць
Пра
Напеўнасьць
Поэзіі.

Калі
Пры змаганьні
Ўступлю
Ў азарт—

Ворага
Буду
Да сьмерці
Рэзаць.

Я ня прывык
Гаварыць
Здарма

І абы свае
Сілы
Шэйгаць.

Калі сваю
Шыю дастаў
З ярма,—
Голаў узьняць
Мне
Вышэй ільга.

Я не магу
Без работы
Быць

Ды глядзець,
Як працуюць
Іншыя.

Я прагну
Суровай
Барацьбы

За кожны
Кілёўат
Энэргіі
Лішняе.

Я Рэспублікі працы
Сын

І сілу
Сваю
Я пакласьці
Мушу,

Наліваючы
Галасы
Машын

Тысяча-
 Вольтавым
 Пульсам.
Я не стаю ля варштату
 Штодзень,
Але я ўмею
 Валодаць
 Горнамі.
І калі
 На трывогу
 завод загудзе—
На работу
 Я рукі
 Аддам мазольныя.
І калі я пачую
 Кліч зямлі:
— „Прагнуць
 Палі
 Мэталю“—
Пайду я
 Руду у мартэнах
 Паліць
І на плугі
 Буду
 Плавіць
 Сталь я.
Калі трэба—
 Я вугаль пайду капаць,

Калі трэба—
Вінтоўкі я стану
Чысьціць
І буду стаяць
На мяжы,
Ля слупа—
Вартаваць юны край
Ад зладзеяў
злачынцаў.
Завадзкія
Пайду
Мураваць
Муры,
Буду цэглу ўзьнімаць
На паверх
Дваццаты,
І будзе
З жалезам
Бэтон гаварыць—
Будоўлі
Найлепшы
Агітатар.
Маці мяне
Не пакліча спаць,
Пакуль
Я работы свае
ня скончу.
Прышрубкоўваць
Пайду я
Рэйкі
Да шпал

Ад Менеку
Да
Самых Мрочак.

І цягнікі
Праз балоты
І бор

Прабягуць
Каля
Вёскі нашай.

І выйдзе
Матуля мая
На двор

Слухаць
Калёс
Пераможныя
Маршы.

Менск, 26.12.30

Кружацца дні,
Ападаюць на дол,
Быццам лісьце
Пажоўклае клёнаў.
Хтосьці блукае сёння,
У вятровых садох,
Свае сьцежкі
Шукае спрасоньня.

Іх жыцьцё расьцьвіце,
Ды зноў з распачу ўніз
З кручаў стромкіх
Спадае ў бяздоньне.
Без вятровых садоў
У прыгожым мы дні
Ды маторкаю ветразі
Мы перагонім.

Мы прыйшлі,
Каб знайсці
Ў сховах тайных жыцьця
Такі скарб
І законы прыроды,
Якіх сьвет яшчэ
Ня ведаў... І гэні тварца

Тады ўславяць
Эпохі й народы.

А ты, быццам чарвяк,
Сокам гною набрак
І здаволен душою і целам.
Ты ў другога гатоў-бы
Жыцьцё адабраць,
Каб сваё
Задаволіць хаценьне.

Самі лёс вызначаць
Мы павінны сабе
І штурхаць
Сьвет па іншай орбіце.
Гэтых дзён маладых
Нястрыманы разьбег
Ня супыніць
Наш здраднік і ныцік.

ДРЬВАСЕКІ

За вакном мяцеліца:
За вакном сьнягі.
Сад мой не вяселіцца
Усьмешкамі вярцінь.

Толькі дзесьці чуецца
Звонкі рып саней,
І шумуюць вуліцы
Ў музыцы завей.

То ня гусі сьцелюцца
Па палёх нагіх—
За вакном мяцеліца,
За вакном сьнягі.

.....
Трыццаць тры ідуць павольным крокам,
Тапары ўзьнімаюць трыццаць тры...
І ад раньня-раньняга да змроку
Чуцен плач сасоньніку ў бары.

І пад сьпевы піл вясёла-звонкіх
Ды пад стук сталёвы тапароў
Паміраюць юныя сасонкі
За Край новы, новы Днепрастрой.

Ад		Нам
зор		звон
да		піл
зор		Міл.
Ржэ		За-
гор-		дор-
ды		ней
Бор.		грук!
За		Сталь-
ўда-		ны
рам		наш
ўдар		Друг!
Тры-		Сьмя-
во-		лей-
жыць		жа
Даль.		ў бой.
і		Раз,
друж-		два!..
ны		бі
рытм		Больш!
Пра-		Да-
дуць		тла
вят-		скла-
ры.		дом
— Раз,		для
два		шахт
дай		для
сіл.		домн.

Для	Пам-
домн,	руць
для	пам-
шахт.	руць.
Сьпя-	Ма-
шай,	золь-
сьпя-	ных
шай!	рук
Сталь-	ім
ны	ня
акорд	ку-
сьпя-	піць
вай,	з рась-
та-	пе-
пор!	вам
Для	піл!
но-	Сталь-
вых	ны
гут	акорд
разь-	сьпя-
вей	вай,
ту-	та-
гу!	пор!
Сьпя-	Уз-
вай	ды-
та-	мам
пор,	хваль
па-	
ном	
да-	
кор.	

сьпя-

вай

сьпя-

вай!

.....
І ад раньня-раньняга да змроку
Чуцен плач сасоньніку ў бары...
Трыццаць тры ідуць павольным крокам,
На спакой сьпяшаюць трыццаць тры.

А настрэчу ў сьнежным перазвоне
Адлятае тройка маладых...

— „Ой, вы коні!

Коні, мае коні!

На спакой...

Усьпеньвай павады“.

Адпачыць

Ды зноўку заўтра зраньня

Загубіцца

Ў гомане лясным.

— „Ой, вы сані,

Сані, мае сані“.

Вашы песьні

Толькі да вясны.

А увесну

Тут па-над балотам

Будзем слухаць

Працы іншай рытм—

Аржаным палі
Пастануць фронтам
Сустракаць з-заводаў
трактары.

Менск. 7.2.29.

ПЕСЬНЯ
ПРА НАДДЗЬВІНЬНЕ

(У доме адпачынку)

Сустракаць цягнікі
Людзі йшлі на пэрон.
Неспакой узьнімаўся
У шумным натоўпе.
Ад'яжджаў на кур'ерскім
Я позьняй парой,
Калі дзень паміраў
У туманным патоце.

Адчыніў я вакно
На дзесятай вярсьце
І ўглядаўся на профіль
Далёкага Менску.
Прада мной ўсплывалі
У думках яшчэ
Адвітальныя
Вуліц усьмешкі...

І прынёс я ад дальніх
Палёў і машын,
Ад напеўна бунтоўных
Хваль Нёмну,
Ад усёй маладое
І юнай душы
Прывітаньне

Наддзьвінскім загонам.
Незнаёмых і дальніх
Дагэтуль людзей
Я спаткаў

Вось на гэтай сутулай вэрандзе.
І па-свойму мне кожны
У вочы глядзеў
І душу даставаў
Прада мною па-праўдзе.

І пазнаў я у зірках
Глыбокіх вачэй
Жыцьцё і красу
Нашай творчае арміі.
Знаю, што там
Їх завод, іхні цэх
Лічацца ў нас
Баявымі, ударнымі.

Першы раз я хаджу
Вось па гэтых шляхах,
Першы раз я пяю
Пра наддзьвінскае поле.
Юных траў і аўсоў
Залацісты спалох
Спадабаўся чамусь
Мне да болю.
А калісьці вась гэтыя
Дрэвы ў садох
Прад разбэшчаным панствам
Схілялі галовы.

І ні раз мо' да стомы
Стагнаў гэты дом
Ў дзікім рогаце й п'янстве
Паноў ганаровых.

Залатым языком
Неспакойных лістоў
Гэты дуб мне зьвінеў
Пра далёкія далі,
Як магнаты галовы
Нявінных рабоў
За сабачую кроў
Прадавалі.

А цяпер кожны атом
Вось гэтай зямлі,
Што здабыты крывёю
Сыноў рэволюцый,
Настроямі новай
Эпохі наліт,
Прагай набрак
Баявых рэконструкцый.
Ад гордых мы фабрык,
Няўтомных машын
Прышлі сабе новых.
Набрацца тут сіл мы.
Мы ў песьні кавадлаў,
У рытмы турбін
Перальлем свае
Творчыя ўздымы.

„Чырвоны Кастрычнік“. 27.7.30.

ДЗЬВЕ ПЕСЬНІ

Восень.

Далёкая восень.

Лісьцем аплаканы сад.

Помню, галодным і босым

З пугай падпаскам гайсаў.

Выйду, бывала, я ў поле,

Сумныя песьні пяю,—

Душу выплакваю з болю,

Юную душу сваю.

Часта ў дажджы й навальніцы

Шоў я расхлістаны ў гай.

Воч залатыя зарніцы

Зьвейвала смугай туга.

Песьні халодныя сосен

Ветры імчалі ў палі.

Клён мой, адцьвіўшавалосы,

Я з болем да сэрца туліў.

Шчасьце за грош прадаваў я,

Смугла ў імгле галава...

Сумнай жалейкаю ў далі.

Боль я з душы праліваў.

Мне падпяваў не аднойчы

Любы мой дружа—батрак—

Ціхі прыгожанькі хлопчык
З кудрамі выцьвіўшых траў.

Помню—дажджы...

Вецер...

Вецер...

Стыла душа й галава.
Моўчкі я граў на жалейцы,
Дружа ў тузе падпяваў:

— „Ах, навошта я гэтакі бадзячы?

Ах, чаму я бяздомны батрак?..

.....
Толькі ветры асення плачуць
Над тугою пажоўклаю траў.

„Толькі плачуць пажоўкляя ружы
Залатымі лістамі ў пясок.

Ноч пастушкай стамлёнаю тужыць
Над бярозавай крыўдаю сёл.

„Мае кудры ў імгле пасівелі,
Мае вочы прамоклі ў дажджох.

Паніхідныя песьні аселиц
Адпяваюць маю маладосьць.

„Ня зьвініць залатое калосьсе
Па палёх аржаною красой...

Ці-ж затым гэтак чайкі галосцяць
Над адмараным шчасьцем лясоў?

„Скора, скоро я з песьняю звонкай
Пабрыду ў невядомую даль.

А вясне ў дарагую старонку
Зноў прыду травам песьні складаць.

„Ці пайду мо‘ пад шэйна-катрынку
Жабраком ля вакон расьпяваць
І чужынцам за хлеба скарынку
Сваю душу на глум раздаваць.

„Ці пайду можа заўтрака ў горад,
На заводзе прытулак знайду?..
Ой, ты гора, батрацкае гора,
І куды-ж я з табой пабрыду?“

.....
У бунце ліхіх мяцеліц
Дружа мой дзесьці зьнік.
І адцьвілі, адзьвінелі
Цяжкай мінуўшчыны дні.

Сённяя хаджу па асфальтах.
Музыкай дзіўнай машын,
Песьнямі вольных варштатаў
Я ўпрыгожыў пустэльнію душы.

Я пазнаў, што нікомі ня здрадзіць
Песьням поля фабрычны гудок,
Што жыцьцё—ня гульня на эстрадзе,
Што мы з бою бярэм кожны крок.

Быў студзёны асьнежаны вечар...
Дзесьці йграла за сцэнай рояль...
І ў напевах далёкія стрэчы
Пазнаваў я адплыўшую даль.

Прад эстрадай стаяў я ў раздум'і...
І чытаў свае вершы поэт.
І здалося, сваю маладую
Ён душу прад людзьмі дастае.

Быццам знаёмая постаць?..
Быццам страчаліся дзе?..
Гэтак па-блізку й па-просту
Словы ліліся з грудзей.

— „Ах, калісьці я з торбай бадзячыў
Сваю душу растрачваў да сьлёз.
І здружыўся з пажоўклым я плачам
Адзічэлых асеньніх бяроз.

„А сягоньня пад рытмы машын
Вышаў выпеяць радасьць душы,
Гадаваць сілу слова і рук,
Каб работай уславіць зару...“

Хто такі?

О, дружа, любы дружа,
Я цябе, мой любы, не пазнаў...

А на вачох вясна,
Вясна, пажар і сьцюжа...

А на вачох—

І сьцюжа...

І вясна. .

Менск, 29.10.28.

ПАХОД

NOVA

ГАВАРЫЛІ СОСНАМ

Гаварылі соснам, гаварылі клёны:
— „Мы адшальясьцелі галавой зялёнай“.
Гаварылі соснам, гаварылі клёны.

Гаварыла маці, гаварыла сыну:
— „Ой, нашто, мой любы, ты мяне пакінуў“.
Гаварыла маці, гаварыла сыну.

— Ня сумуй, матуля, ня сумуй, ня згіну,
Сьцерагчы наўчуса вольную краіну.
Ня сумуй, матуля, ня сумуй, ня згіну.

Я ў палёх гайсаю коньнікам-буянам.
Палюбіў я песьні русых расіянак.
Я ў палёх гайсаю коньнікам-буянам.

Стаў цяпер я йнакшым, стаў цяпер другім я,
А ў мяне малітвай дарагія гімны.
Сённяя я інакшы, сённека другі я.

І цяпер мне дзіўна, і цяпер мне сьмешна,
Што калісьці славіў, славіў бога ў песьнях.
І цяпер мне дзіўна, і цяпер мне сьмешна.
Ня сумуй, матуля, ня сумуй, вярнуся,
Абніму прасторы вольнай Беларусі.
Ня сумуй, матуля, ня сумуй, вярнуся.

Буду зноўку дома, зноў прыду дадому
З-за ракі, з-за Дону, ды на родны Нёман
Дома зноўку буду, буду зноўку дома.

Гаварылі соснам, гаварылі клёны:
— „Зноўку мы увесну лісьцямі зазвонім“.
Гаварылі соснам, гаварылі клёны.

ПАХОД

Братцы будуць хадзіць з грабелькамі,
А я-ж буду хадзіць з шабелькамі.

(з народнага).

Ня сумуй, ты любая,
Не гаруй,
Што заходзіць сонейка
За гару.
Пуцявін ня згубім
І ўначы,
Ў далячынь далёкую
Ідучы.
Загарацца зоры
Ў вышыні,
І труба паходная
Празьвініць...
Загавораць сосны.
Ды ў бары...
Ня сумуй ты, любая,
Ня журы!..

*

Чорная ноч.
Дажджы.
Коні заржалі ў даль.
Толькі цялежка бражджыць...
Ні пуцін, ні дарог ня відаць.
Ці то поле? Ці зноўку лес?
Толькі чуецца цяжкі шум,

Быццам ветры заплакалі дзесь,
Завіваючы сосен сум.

Скогат ды лязг калёс,
Склізота. Якая золь!
Плач маладых бяроз
Навеяў на сэрца боль.

— „Край мой! Любімы край!
Сёл паніхідны сум!..
Хто шчасьця твайго ня краў?
Не таргаваў красу?

Шмат мерла, ой, шмат памрэ,
Пакулей скуюць закон!..
А коні, вятроў скарэй,
Імчаць ляскатаньне кол.

Праімчаліся многа міль
І сьляды пазалізваў дождж.
Звонам жалезных крыл
Вагонная мчыцца дрож.

Прамігнулі з вагон агні,
Поезд заржаў у высь...

.

І дзесьці падводчык зьнік,
Не пасьпеў схіліць галавы.

Станцыя.

Хмурыцца дах.

Колькі нязнаных людзей!..

А поезд імчыцца ў даль,

Імчыцца дзесяты дзень.

На далёкі імчыць усход.
Сталёвы ня стане конь.
На Калчака ў паход,
Паход на стары закон.

— „Ой, далёка як родны кут!
І любая маці там.
Запытаюць мяне: „Адкуль?“
„З Беларусі“, адказ ім дам.

Поле шырокае, лес
Можа ці ўбачу зноў?
Вецер пагоніць весьць
Пра бунты гарматных слоў.

Любая выйдзе на шлях,
Будзе ў даль глядзець,
Буду ім весьці слаць
Пра счасьце ліхіх падзей“.

Чорная ноч. Сьнягі.
Поезд імчыцца ў даль.
І сьніцца мне радасьць вяргінь,
Ціхіх такіх на градах.

Станцыя. Белы сьнег.
Стыне усмешка зор.
Ночы за гэту сіней
Не страчаў я да гэтых пор.

Ветры. Зьвініць пурга.
Сьнежная бель наўкол.
Дзесьці шуміць тайга,
Студзіца сталь штыкоў.

Сёмая ўжо вярста.
Цьвёрды і горды крок.
Б'е тэлеграма ў штаб:
„Разьбіты пяты полк!“

Грукат гарматны змоўк.
Ціш і такая сіль.
Скованы новы полк,
Скован з жалезных сіл.

Кроўю ірдзее „флаг“,
Грануў оркестр марш.
— „Ногу!.. Левы фланг!
Дружна на Омск наляж!“

Бліжыцца гром гармат.
Крык па командзе: „Стой!“
І паляцела старчма
Сьмерцяй тысяч сто.

Б'е кулямёт: тра-та!
Гром ды кульны сьвіст.
Кроўю халодную сталь
Поіць з грудзей куніст.

Ціхае сонца у сіль
Пякельную плавіль боль.
Ці то нехта валошкі скасіў?
Ці то лёг пад вятрамі бор?

Голавы, рукі, кроў.
Стогны. Які спалох!
Нічых не пазнаць галоў,
Не пазнаеш тут, хто палёг.

Крык ды дзікі плач.
Не ўстаяць на нагах дубы..
Дзе-ж свае косьці склаў,
Што з Менскіх палёў прыбыў?

Вось ён—прабіт на штых,
Ніцма на сьнег прыпаў.
Погляд вачэй астыў,
Астыў героічны пал.

Кроўю прапахлы сьнег
Ліжа і просіць „піць!“
Маці, ня плач у сьне!
Маці, спакойна сьпі!

Сын твой у сьнежны пух
Лёг пад напеды куль.
Песьні сібірскіх скрух
Сон яму ціхі ткуць.

*

Зноўку разьбіты полк.
Пагоняй бяжыць Калчак,
Быццам галодны воўк..
— „Бі свалату!.. Канчай!“

Над пожняй людзкіх галоў
Кружыцца чорны грак,
Быццам далёкім паслом
Весьці паслан зьбіраць.

Роіцца Стасю дом,
Звон маладых бяроз,

Маці ля ганку з вядром
І россып дзявочых кос.

— „Любы мой, ціхі край
Можа ці ўбачу больш?
Песьні мурожных траў
Ці ня спынілі-б боль?

Дзе я?.. І хто такі
Меч нада мной узьняў?
Эхі“...

і размах рукі
Буйную голаў зьняў.

Маці, ня плач у сьне!
Маці, спакойна сьпі!
Сын твой сібірскі сьнег
Лёг сваім сэрцам тапіць.

Сын твой у сьнежны пух
Лёг пад напеды куль.
Песьні сібірскіх скрух
Сон яму ціхі ткуць.

Дзеванька, кліч—ня кліч!
Дружа ня прыдзе назад,
Нейкая будзе дзіч
Косьці яго лізаць.

Дзеванька, плач—ня плач!
Хоць варажы ці не!
Любага ў сьнежны плашч
Ветры кладуць камянець.

Ня ржы, вараненькі конь!
Хаджаін ня прыдзе больш.
Звонам стальных падкоў
Ня ўздымеш яго на збор.

Музыка, плач! Іграй!
Сьмейцеся, ветры, ў дым!
Гэткіх ня зналі шчэ зграй,
Гэткай шалёнай арды!

— „Хто у чырвоны штаб
Шпікам?

А хто паслом?
Зрываўце з паганца,
Растак...

Зрываўце шынель
Ды шлём.

І з акалелых рук
Ткань рукавоў ірвуць...

Маці,
Ты не гаруй!
Ня схіляй ты ніц галаву!..

З трывогаю нейкай кат
Армейскі білет дастаў...

— „Ды гэта-ж мой родны брат!
Ды гэта-ж мой любы Стась!

Браце!.. Калі?.. Адкуль?..

Эх!.. і якая-ж боль!

Помніш, у ціхім садку
Песьні складалі з табой.

Любенькі!..
Дзе?.. Спаткаў!..
Я не чакаў, о, не!
Завошта-ж?..
Мая рука!..
Ці гэта мо' сьніцца мне?..
Музыка, плач, іграй!
Сьмейцеся, ветры, у дым!
Брата зарэзаў брат,
Комунара—ліхі бандыт.

Менск 24.2.28.

НАД ЧОРНЫМ МОРАМ

WALTON B. THOMAS

Дык вось яны,
Бязьмежныя прасторы
Ўзбунтованай
Да распачы вады,
З трывогай хваль
Разьюшана-задорных
Ды з гоманам
Адвечна маладым.

Ніколі я
Ня думаў і ня марыў,
Што мора ўстане
Прад маім вакном,
Што ў колішніх
Баронскіх будуарах
Я буду піць
Дзён юнае віно.
І мне цяпер
Ня верыцца чамусьці,
Што я стаю
Над кручай стромкіх скал,
Што чую ў хвалях
Песьні рэволюцый
І з гор хватаю
Сонечны закат.

Я зьдзіўленым
Губляюся ў раздум'і,
Аж кружыцца
Да болю галава,
І хочацца
Мне душу маладую
Ў скляпеньнях мар
Нязнаных расьпіваць.

Мая-ж душа
Ўстрывожана ірвецца
Да той зямлі,
Дзе мора ня чуваць,
Дзе кіпарыс
Ня гнецца над павецьцю,
Дзе толькі ў лозах
Шалясьціць трава.

Адкуль вятры
Да самага Ай-Пэтры
Даносяць звон
Пажараў аржаных,
Адкуль праз многа
Тысяч кілёметраў
Я чую плач
Цымбальнае струны.

Калі стаю
Я ўвечары над морам,
Гублюся ў далях
Радасьцю вачэй,
Маёй души

Ня вытручаны морак
Красой жыцьця
Асьвежанай цьвіце.

І парываньяў
Бурныя прыбоі
Ўзьнімаюць пену
Гордае душы.
Імкнуся я
У адвечным неспакоі
Абняць жыцьця
Няпройдзеную шыр.

Крым. Сімэіз. 2.8.29.

Н А Д
ЧОРНЫМ МОРАМ

Стаю, бы ў сьне,
На „Дзіве“¹⁾ і дзіўлюся,
Красою гор
І мора паланён.
Ад далніх сёл
Кудравай Беларусі
Прынёс краіне
Крымскай я паклон.

А хвалі йдуць,
Аб бераг грозна б'юцца,
Згрызаюць грудзі
Зраненыя скал.
Здаецца, крык
Трывожны рэволюцый
Ўзьнімаюць хвалі
Ў сніх кулаках.

Здаецца, стогн,
Пагублены вякамі,
Ўскіпае пенай
Горкай на вадзе.
І толькі ноч
Халоднымі рукамі

„Дзіва“—скала на паўднёвым беразе Крыму, ля Сімэізу.

Кудзелю зор
Распаленых прадзе.
Я кожны дзень
Ўзьнімаюся над морам,
Губляю сінь
Задуманых вачэй.
І хочацца
Мне ў дальнія прасторы
Да родных хат
Хмурынкаю ляцець.

хочацца
Пажоўклы звон мне жыта
Глытаць кілішкам
Жнівеньскага дня.
І траў кудравых
Шолахам імжыстым
Трывогу дум
Напружаных спыняць.

Жахлівы стогн
Сярдзітае стыхіі
Спакою мне
Адвечна не дае.
—Ці да мяне
Зноў голаву прыхіліш?
Ці прыдзеш зноў
На „Дзіву“ ты, Зур‘е?
Я скоро зноўку
•Ў родную краіну
Паеду ўдаль
Ад крымскіх берагоў.

Твайго каханья
Палкага руіны
Узьнімуць ружу
Шчасьця для другой.
Ня буду больш
З табою ля вэранды
Букеты канаў
Белыя вязаць.
Ня буду больш
Увечар ля Ай-Панды ¹⁾
Цябе, татарка
Гордая, страчаць.
Я не пайду
Ўжо болей на Ай-Пэтры
Страчаць над морам
Сонечны усход.
Мне павыдня
Натруджанья ветры
Пра Сімэіз раскажуць
І Місхор.
А мо' са мной
Сягонья да Байдараў
Апошні раз
Ты пойдзеш пагуляць
І на расстаньні
Радасьць мне падарыш,
Што ўзгадала
Крымская зямля.

¹⁾ Былы палац графа Мальцава—цяпер санаторы.

Яна прыйшла
З букетамі акацый,
Апошні раз
Мне руку падала...

.
І паімчаў
Мяне трывожны кацер...
А сонца йшло
З чужыны ў кайданах.

Вось Ялта...
Борт...
Ўзьнялі жалезны якар.
І зарыкаў магутны параход.

Ля прыстані
Асмуглая татарка
Ўзьнімала шаль
Дрыжачаю рукой.

І доўга я
Задуманым на борце
Стаяў, у даль
Губляючы пагляд.

.
З паўстаньнем сіл,
Узьнятых на курорце,
Да родных сёл
Вяртаюся назад.

Крым. Сімэіз. Жнівень 1929 г.

БЫЛЫ ПАЛАЦ

Каменны мур
Стагодзьдзям на ўспаміны
Узняўся белым
Холадам колён.
І толькі вочы
Стомленыя стынуць
Прад творчасьцэ
Зьняволенай тых дзён.

І толькі львы
Ў раздум'і мармуровым
Стаілі злосьць
Адплаканых вякоў.
Былых падзей
Халодная суровасьць
Цьвіце ў маўклівых
Поглядах вакон.

Калісьці тут
Нявольніцкія орды
Насілі з гор
Каменьне на плячах...
І вецер хваль
Халодныя акорды
Да чалавечых

Стогнаў далучаў.
І гэтых сьцен,
Здаецца, кожны камень
Крывёй людзей
Замучаных набрак.
Нявольнік шоў
Касьцястымі рукамі
Ствараць для катаў
Скарбніцы добра.

Калісьці тут
На гэтай, вось, тэрасе
Стаяў з графіняй
Горды Варанцоў,
І музыкай
Хваль шумных захапляўся,
І ганарыўся
Крадзеным жыцьцём.

Здаецца, шчэ
Ня выцьвітыя плямы
Яго сьлядоў
Застыглі на зямлі.
І ў поглядах
Такіх стамлёных пальмаў
Я ўгледзеў боль
Дзён згубленых, былых.

Калісьці тут
Кіпелі кроўю чашы,
Агоніяй
Палаў расьпяты край.

І расьцьвітала
Крадзенае шчасьце
Ў пацёмках крыўды,
Пошасьці і здрад.

Калісьці тут
Пад бурны рокэт мора
Жыцьцё рабоў
Насілі прадаваць.
І чорных дзён
Скрываўленая змора
Ішла красу
Нявольнікаў таптаць.

Калісьці тут
У п'яным звоне чарак
Каналі дні
Разбэшчаныя зграй.
І цьвет красы
Зьняволеных татарак
І цар, і кат—
Злы вораг рабаваў.

А вось, цяпер,
Калі настала раньне,
Калі зарой
Апалена зямля,
Калі рука
Вялікіх будаваньняў
Рысуе дзіўнай
Будучыні плян,

Калі імпэт
Магутны пролетара
Ўзьнімае дзён
Рашучы пералом,—
Я чую песьні
Вольныя Татары,
Я чую ў хвалях
Гімны перамог.

І сённяя мы
Ідзем, каб дзівавацца
На экспонаты
Колішніх падзей,
Адкуль ішло
Зьняволеным няшчасьце,
Дзе расьцьвітала
Крыўда для людзей.

Сягоння тут
Мо' тысячамі тысяч
Працоўныя Савецкай Стараны
Здароўе й сілы
Стомленыя высяць,
Каб Край Красы
Ствараць і бараніць;

Каб з новымі
Уздымамі энэргій
Складаць напеў
Рытмованы турбін;

Каб правadoў
Напружаныя нэрвы
Імчалі ў даль зямель
Электро-гімн.

Крым. Сімэіз. 5.8.25.

З Ъ М Е С Т

СЛОВА АБ ЮНАЙ КРАЇНЕ

Стар.

Зара ўзышла	9
Слова аб юнай краіне	19
П о э т у	24
Помняцца нам расстраляныя дні	27
Абвяшчаю я свой прыгавор	30

РЫТМ ЭПОХІ

Рытм эпохі	39
Творчы ўздым	42
Тачачнік	47
Я—сын Рэспублікі	52
Ныцікам	58
Дрывасекі	60
Песьня пра Наддзвіньне	65
Дзьве песьні	68

ПАХОД

Гаварылі соснам	75
П а х о д	77

НАД ЧОРНЫМ МОРАМ

У Крыме	87
Над Чорным морам	90
Былы палац	94

10 H 4 8

PROBATION DEPARTMENT

STATE OF CALIFORNIA

PROBATION DEPARTMENT

STATE OF CALIFORNIA

PROBATION DEPARTMENT

STATE OF CALIFORNIA

PROBATION DEPARTMENT

STATE OF CALIFORNIA

PROBATION DEPARTMENT

STATE OF CALIFORNIA

PROBATION DEPARTMENT

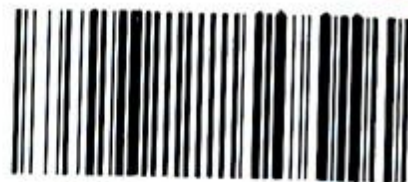
STATE OF CALIFORNIA

1848

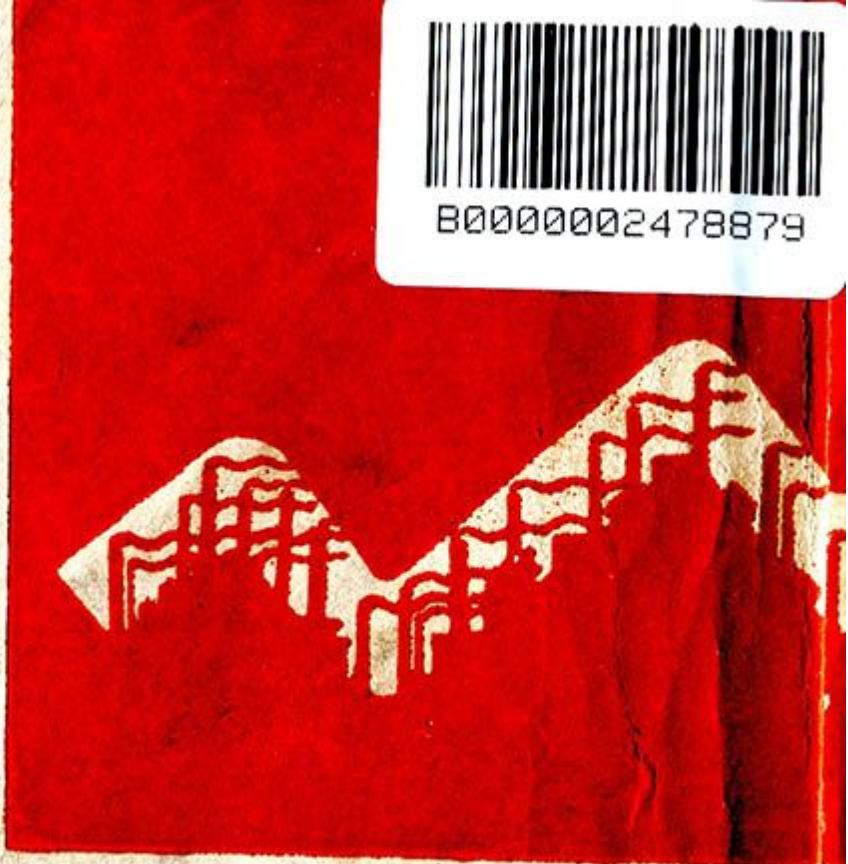

Цана 1 р. 40 к.

80000002478879

Бел. рдзел
1994 г. 331

1964 г.

Беларуская Народная Рэспубліка
Мінскі раённы аддзел культуры
1994 г.